

INAQUE

**DANIEL
SPECK**

**BELLA
GERMANIA**

PREKLAD
PAULÍNA ČUHOVÁ

Daniel Speck

Bella Germania

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporil Fond na podporu umenia.

Daniel Speck
BELLA GERMANIA
© 2016, Daniel Speck

TRANSLATION © Paulína Šedíková Čuhová 2020
COPYEDITING Lucia Halová, Martina Kubealaková
COVER & ILLUSTRATION © Barbora Šajgalíková
SLOVAK EDITION © Inaque 2020
ISBN 978-80-8207-084-5
ISBN E-BOOK 978-80-8207-085-2

Daniel Speck
Bella Germania

INAQUE

*Neprekvapí, že úvahy o prisťahovalectve a prisťahovalcoch nevyhnutne vedú k otázkam nielen o tom, kým sme, ale aj kým chceme byť.
To je to najdôležitejšie.*

Hanif Kureishi, *My Ear at his Heart*

Pre všetkých, ktorí opustili svoju vlasť
a svoje príbehy si vzali so sebou.

PRVÁ ČASŤ

*Náš život nepatrí iba nám. Dom, ktorý nazývame našim Ja,
obývajú tí, ktorí prišli pred nami. Ich stopy sa vryli do našich duší.
Tým, čím sme, z nás robia až ich príbehy.*

JULIA

Povedal, že je môj starý otec. Keby mi smel vyrozprávať svoj príbeh, uverila by som mu. Prosil tak naliehavo, aby som ho vypočula, akoby od toho závisel jeho život. Keď mi ho rozpovedal, pochopila som, že v skutočnosti od toho závisel môj život.

Keď odrazu stál predou mnou – pekný starý muž, cudzinec, a díval sa na mňa, akoby ma poznal odjakživa –, ešte som to nevedela. Bola jar, bola som v Miláne a on ma prebudil zo sna – sna, ktorý som dovtedy považovala za svoj skutočný život.

Šaty robia človeka. Ja robím šaty. Dávam ľuďom druhú kožu, premieňam, zahalujem alebo odhalujem to, čo ľudia nazývajú svojím Ja, dívam sa pritom, ako vykročia do svetla a vystavia sa pohľadom iných, zatiaľ čo ja zostávam v utajení. Mojm kráľovstvom je ateliér, kúzlo možného, látka v mojich rukách, ktorá sa z plochy rozvinie do priestoru, z náčrtu do živej sochy. Látky majú osobnosť, povedia mi niečo o človeku, ktorý ich nosí. Hodváb rozpráva inou rečou ako vlna, ľan hľadá inú podobu ako zamat. Šaty žijú, nie sú mŕtve, hýbu sa, menia sa, menia svojich nositeľov. Keď navrhujem šaty, nevnímam ľudí iba takých, akí sú, ale aj takých, akými by mohli byť.

Už od malička som nechcela robiť nič iné. Neexistuje väčšie šťastie, než robiť to, čo má človek rád. No iba talent nestačí. Móda je spolovice umenie a spolovice drina. Čo zvonku vyzerá ako sebarealizácia, si v skutku vyžaduje sebazaprenie. Je to život pre krásu iných. Človeka to vždy niečo stojí. Môj sen o vlastnej módnej značke bol čírym bláznovstvom alebo, ešte horšie, bolestnou naivitou. Spolužiáci z Londýnskej módnej akadémie si väčšinou zarábali na živobytie ako radoví zamestnanci, ak vôbec pracovali v branži. Závideli mi a obdivovali moju malú vlastnú

značku, nikto však nepoznal nočné mory, čo ma budili zo spánku, existenčné strachy, paniku, že to nezvládnem a stroskotám na celej čiare.

Mala som tridsaťšesť, ale cítila som sa presne tak málo úspešná, ako keď som mala dvadsaťšesť. Veľké ciele, ktorým človek obeť svoje „najlepšie roky“, boli ešte stále predou mnou. Čo navyše pôsobilo ako *glamour*, bol v skutočnosti nomádsky život na cestách, kočovanie po veľtržnom cirkuse poháňané chronickými dlhmi a tvrdošijnou vierou, že talent sa presadí vo svete, ktorý na mňa nečaká.

Bezvýhradne vo mňa veril jedine môj obchodný partner Robin. Mal o osem rokov viac, bol skala vo vlnobití, raz už pozoruhodne skrachoval a presne tak pozoruhodne sa opäť pozviechal. Robin mal všetko, čo som ja nemala: rodičov s peniazmi, neotrastiteľnú sebadôveru, vždy vtípnú poznámku na jazyku. A priniesol so sebou niečo, bez čoho to dnes nikto nedokáže: bezúročnú pôžičku od rodičov.

On sa staral o obchod, ja o kreatívne veci. Naša firma bola naša rodina, šaty naše deti. Obaja sme boli posadnutí, navzájom sme sa uistovali, že so svojimi bláznivými snami nie sme sami. Delili sme sa o prebdené noci, nádeje a sklamania, o sen o veľkom prelome. Delili sme sa o všetko okrem postele. Obaja sme boli dostatočne múdri na to, aby sme tým neriskovali náš start-up. Lebo ak v mojom živote existovala pevná konštanta, tak táto: na svoje remeslo sa môžem spoľahnúť vždy, na mužov menej.

Dni a noci v našom mníchovskom ateliéri v zadnom dvore neplynuli ako vrúčne spolunažívanie, ale ako presne načasované pracovné procesy. Nesúťažili sme, len produktívne spolunažívali. Bažili sme po prelome, no nechceli sme pátrať, čo presne to znamená. V skutočnosti to bolo len radenie úspechov a neúspechov. Prelom bol stále kdesi nablízku, ale nikdy skutočne neprišiel. Ako tunelári sme sa dennodenne vrtali v zemi, rátali so všetkým a verili, že jedného dňa uvidíme slnko.

A teraz nastal ten čas. Po prvý raz sme vystupovali na Milánskom týždni módy pred medzinárodným publikom spolu s ďal-

šími pätnástimi mladými dizajnérmi. Dala sa vyhrať cena, síce bez finančnej odmeny, víťaz však získal na celý rok sponzora, ktorý mal značku vybudovať a uviesť na trh. Šlo o taliansky holding, ktorému patrili veľké značky, so svetovou distribúciou a nezaplateľnými kontaktmi. Všetko, o čo sme celé roky bojovali, sa zrazu mohlo konečne naplniť.

Celé týždne sme ako šialení pracovali na novej kolekcii, ktorá mala byť iná než všetko, čo sme dovtedy urobili. Zmes rôznych materiálov, farieb a epoch. Dlhé týždne sme žili v kreatívnom opojení takmer bez spánku a s množstvom kávy, pred očami len jediný cieľ. Miláno nebol zápas na domácom ihrisku ako Mníchov či Berlín. Všetko bolo o číslo väčšie: haly, značky, nákupcovia. Mali tu ostrejšie svetlo, strmší výstup a hlbší pád. Ostatní pätnásti boli strašne dobrí a v našej hale bolo dusno ako na strehovom trhovisku. Ale všetci sa usmievali.

Kazilo sa všetko, čo sa mohlo. Ešte niekoľko sekúnd pred začiatkom šou som v zákulisí uvoľňovala nohavice, opravovala švíky, menila mejkap a pichla sa ihlou do prsta. V tom istom okamihu sa roztvorila opona. Modelky nasadili výraz a vyšli na mólo. To je ten okamih, keď stojíš vzadu v tme a srdce ti divoko bije, zadrživaš dych, nevidíš, čo sa deje vpredu, a nepočuješ nič okrem hudby, cvakania fotoaparátov a tlkotu vlastného srdca. Nevidíš reakciu na tvárach v publiku. A viac urobiť nemôžeš. To, čo mesiace rástlo v utajení, je v tejto chvíli vydané napospas nemilosrdnému pohľadu verejnosti. Teraz padol rozsudok, už neexistuje možnosť niečo zmeniť, už existuje iba víťazstvo alebo porážka.

S Robinom sme sa na seba pozreli. V slabom svetle sa objavila jeho horúčkovitá tvár, zatiaľ čo telo v čiernom roláku pred čiernym pozadím zmizlo. Stali sa z nás duchovia. Napínali sme sluch, či nezačujeme reakcie publika, ale nepreniklo k nám nič, ani údiv, ani odmietnutie. Potom sa vrátili prvé modelky a my sme sa na ne vrhli, aby sme im v rýchlosti sekundy vymenili outfity. Iní dizajnéri pracovali s väčším počtom modeliek, nám na to chýbali peniaze.

V druhej sérii sme pustili čudnejšie kreácie, ironické odkazy, optické klamy a provokatívne zmesi štýlov. Na konci: ticho.

Zadržanie dychu. Potom potlesk, prvá úľava, napokon okamih, keď ma Robin vzal za ruku a vystúpili sme z tmy do prudkého svetla reflektorov. Najprv som nerozoznala žiadne tváre, len biele svetelné vlnobitie, s ktorým sa nám v ústrety spustil aj nečakane silný potlesk. Odrazu bolo všetko celkom ľahké. Poklonili sme sa, s úsmevom, neisto, opojene. Náhle sa mi zatmelo pred očami. Kolená povolili, akoby boli z gumy. Padla som na móló, ucítila tvrdý náraz a ponorila sa do bezodnej, bezbolestnej tmy.

2

Keď som znovu otvorila oči, cítila som na čele pot a studený nočný vzduch. Nieкто otvoril okno. Ležala som v kostýme na studenej zemi pod kozmetickým zrkadlom, medzi stoličkami, vešiakmi a hrbami šiat. Modelky rozrušene rozprávali jedna cez druhú. Jedna z nich mi držala nohy hore. Robin tam nebol. Mladý sanitár hovoril s dievčatami po taliansky, niečo mi pichol do pleca a pomaly mi začali do ucha opäť prenikať zvuky. Ustarané hlasy, duniaca hudba od vedľa a skúter cez otvorené okno. Sanitár mi pomohol sadnúť si na stoličku.

Moja bledá tvár v kozmetickom zrkadle. Cudzia. Tam som ho uvidela po prvý raz, za sebou. Vošiel cez dvere – starý muž medzi mladými modelkami. Vysoký, štíhly a energický; v elegantnom obleku, so šatkou okolo krku a klobúkom sa sem nehodil. Nikto ho nepoznal, on sa však ku mne prestrčil, akoby sme boli starí známi. Videla som jeho oči. Jasnú, modrú a bdelú. Musel to byť Nemec. Každý v miestnosti si zaiste myslel, že k niekomu patrí. Taký bol módný cirkus. Zakaždým okolo pobehoval niekto cudzí, nikdy neboli známe všetky mená a každý sa vystríhal vypytovať sa, lebo to mohol byť niekto dôležitý.

„Ako sa máte?“ opýtal sa ma. Na cudzieho človeka znel až príliš utrápene.

„Dobre.“

Podal mi pohár vody. Náhlivo som si odpila a prešla rukou po rozstrapatených vlasoch, vďačná za vzduch, ktorý prúdil cez okno. Posadil sa na stoličku vedľa mňa. Najprv som si myslela, že patrí k porote. Ale na to pôsobil príliš seriózne. Človek vycíti, či ten druhý pochádza z branže. Díval sa na mňa tak akosi pohnuto. Bol dojatý, rozrušený, akoby ma už dlho poznal. Ale ja som nemala šajn, kto to je. V neónovom svetle kozmetického zrkadla som mohla odhadnúť jeho vek. Musel mať okolo osemdesiatky.

„Julia,“ šepol.

„My sa poznáme?“ opýtala som sa, prekážal mi jeho upretý pohľad. Zdvihol obočie.

„Gratulujem ku kolekcií.“ Hlas mal pozoruhodne mladistvý, ale autoritatívny a súčasne svojsky zraniteľný.

„Ďakujem.“

Odkášľal si. „Som z Mníchova. Prišiel som sa pozrieť na vašu prezentáciu.“ Povedal „prezentáciu“, akoby nešlo o módu, ale o prednášku v powerpointe. „Volám sa Vincent... Vincent Schlewitz.“

Počkal, akú odozvu vo mne jeho meno vyvolá. Ale mne nič nehovorilo. Sanitár nás prerušil po taliansky. Keďže som nerozumela ani slovo, Vincent prekladal: Mám si vysúkať rukáv, musí mi zmerať tlak. A či skutočne nechcem zájsť za žiadnym lekárom. Pokrútila som hlavou. „Drobný záchvat slabosti, nič iné,“ odpovedala som a zamlčala mix kávy, adrenalínu a iných látok v krvi. Bolo mi nepríjemné, že ma všetci pozorujú, zatiaľ čo sanitár mi nafukuje manžetu okolo chudého ramena. Skôr aby som sa rozptýlila, než zo zvedavosti, som sa neznámeho opýtala: „A z ktorej ste značky?“

Zvažoval slová, kým mi odpovedal: „Prekvapí vás to, ale som tu súkromne. Keď sa budete cítiť lepšie a mohli by sme sa pár minút medzi štyrmi očami...“

Bol mi nepríjemný. Akoby mi dokázal čítať myšlienky, dodal: „Nie, nie aby ste si mysleli... Nie som žiadny bláznivý fanúšik, chcel som vás iba spoznať...“ Zvláštne sa na mňa pozrel, akoby cezo mňa videl niekoho iného.

„Nie je na to práve vhodná doba, pardon.“

Nevedela som sa ho striasť. „Bude sa vám to zdať asi zvláštne, ale... Sme príbuzní. Váš otec...“ Zaváhal, keď si všimol moju reakciu. „... je môj syn. Som tvoj... starý otec.“

To je zlý vtíp. Nemožné. Blázon. Vírilo mi hlavou. Musela som na neho civieť tak šokovane, že mi ihneď začal zase vykať.

„Váš otec je predsa Vincenzo?“

Vincenzo. Toto meno som nepočula už roky. Desaťročia. Odkiaľ ho pozná, dopekla? Nikto okrem matky nevedel, ako sa volá môj otec. Sanitár mi podráždene odopol manžetu a niečo mužovi povedal. Ak bol môj krvný tlak niekde v pivnici, teraz vyletel cez strechu. Chcela som vyskočiť, cítila som sa však ako dolámaná.

Vincenzo – toho muža som videla raz v živote. Vincenzo Marconi, Talian, syn gastarbeitera zo Sicílie. Viac mi matka ne-

povedala. A to málo, čo som ešte o ňom vedela, nebolo veľmi lichotivé. Tento cudzinec, ktorý tvrdil, že je jeho otec, bol jednoznačne Nemec. Nemohla to byť pravda.

„Myslím, že si ma s niekým mýlite,“ zamrmlala som a pokúsila sa vstať. Chcela som odísť. Keď som sa však postavila, dostala som závrat. Sanitár ma zachytil za plece.

„*Piano, signora, piano.*“ Dal mužovi najavo, že ma má nechať na pokoji. On sa však nedal odbiť.

„Prosím. Je to skutočne dôležité.“

Vytiahol z vrecka saka vizitku a podal mi ju.

„Bývam v Mníchove. Musím vám to vysvetliť. Toto tu je pre vás, to je...“ Vytiahol zo saka starú fotku. Krátko zaváhal, akoby si chcel byť istý, že som na tento okamih pripravená. Potom mi ju podal.

Bola z iných čias. Čiernobiela a ošúchaná, podľa šiat zrejme z päťdesiatych rokov. Mladý pár pred motorkou, v pozadí Milánsky dóm, on ju drží za ruku, obaja trochu hanbliví, ale prirodzení, žiaria šťastím. Muž o čosi starší ako žena, v jednoduchom letnom obleku rovného, trochu konzervatívneho strihu päťdesiatych rokov, urastený a vysoký, so svetlými očami, z ktorých srší vtip a inteligencia. Jeho smiech vyžaruje odvalu a presvedčenie. Obklopuje ho čosi mladistvé, nevinné. Spoznala by som ho znovu aj po šesťdesiatich rokoch.

„To som ja v roku 1954 v Miláne. A to je Giulietta. Tvoja stará mama.“

Ukázal na ženu na fotke. Pekná Talianka okolo dvadsiatky, krátke čierne vlasy, letný kostým s malým klobúčikom. Vyzerala ako ja. Niežeby sa na mňa nejako podobala, nie. Bolo v tom oveľa viac – akoby som sa dívala priamo na svoj odraz v zrkadle. Šokovalo ma to. Bola mladšia ako ja dnes, ale mala moju drobnú postavu, výrazne klenuté obočie, trochu zasnívaný pohľad túžiaci po dobrodružstve, ktorý som poznala zo svojich fotiek, tmavé oči a ironický úškrn. Zdala sa byť plná energie, ale vo veľkých očiach mala niečo smutné a melancholické. To, čo som na fotke videla, nebola cudzinka, ale ozvena mojej duše z minulého sveta. Na tom obrázku som videla samu seba ako ženu v inej dobe, v iných šatách, vedľa cudzieho muža. Tak nepochopiteľne živú, takú dôvernú a záhadnú, až som stratila reč.

„Moment, to nemôže byť pravda. Môj otec bol Talian. Vy ste predsa Nemec, nie?“

Pozrel sa na mňa trochu neisto.

„Čo vám o mne povedal?“

Otočila som sa, aby ma ostatní nepočuli.

„Nič. Nemám s ním nič spoločné.“

Môj náhle ostrý tón ho zmiatol.

„Ale...?“

„Je mŕtvy. Prepáčte. Asi ste si ma s niekým pomýlili.“

„Mŕtvy?“ opýtal sa šokovane. „Kedy zomrel?“

„Keď som bola malá.“

„Kto to tvrdí?“

„Moja mama.“

„Ale to nie je pravda. On žije.“

Ohromene som sa na neho pozrela. Zdalo sa, že si je istý.

„Nie.“

„Ale áno. Viem to. Žije v Taliansku.“

V tej chvíli pribehol Robin.

„Si v poriadku?“

Inštinktívne som skryla fotku za chrbát. Robin ma objal. Musel si všimnúť, aká som zarazená, vysvetlil si to však mojím zachvatom slabosti. Podráždene sa pozrel na nevítaného hosťa.

„Všetko v poriadku,“ povedala som a skôr, ako sa mohol cudzinca opýtať, kto je, dodala som: „Pošlem vám autogram, dobre? Teraz ma ospravedlňte.“

Muž neisto prikývol.

„Zavolajte mi. Je to dôležité. Prosím.“

Ešte som nezažila, aby sa na mňa zrelý muž díval tak úpenlivo. Akoby niesol na duši staré bremeno, tú ťažobu som si nevedela ani predstaviť. Keď sa zdvorilým kývnutím hlavy rozlúčil, pocítila som výčitky. Nemala som ho tak odbiť.

„Kto to bol?“ spýtal sa Robin.

„Netuším.“

Nenávidela som klamať mu. Robina som nikdy neoklamala, nemala som čo skrývať. Len sama pred sebou.

„Čo je,“ opýtal sa, „prečo sa škeríš?“

Mali sme šťastie. Konečne šťastie. Možno sme boli aj skutočne najlepší, to je jedno, porota sa rozhodla pre nás. Vyhrala som stávkku, ktorú som pred mnohými rokmi uzavrela so všetkými pochybovačmi. Bolo to tu. Prelom. Svetlo na konci tunela. A ja s prislábými nohami na to, aby som si išla prevziať cenu. Už ani neviem, ako som to predsa len zvládla, nespomínam si takmer na nič, len na hlasnú hudbu a potlesk, zatiaľ čo mi hlavou vírila krížová paľba myšlienok. Tlač, porota, investori, všetci sa na nás vrhli. Odrazu sme boli veľkí.

3

Neskoro po polnoci sme pripití stáli pred veľtržnou halou a ja som modelkám vyplácala honoráre. Robin bol taký rozradostený, že chcel pokračovať v oslave ešte v jednom klube. Ja som však už nevládala. Spadla som do čiernej diery opojenia, zmätku a hlbokej únavy.

„Nemali by sme ťa predsa len vziať do nemocnice?“

„Nie, musím sa iba vyspať. Choďte oslavovať!“

Prelom som si predstavovala ináč. Bola som hviezdou večera, ale oslava sa konala bezo mňa. A bolo to tak v poriadku. Zšla som na parkovisko k svojmu starému volvu kombi, natiahla na seba staré, stokrát zaplátané džínsy a vybrala zo zadnej časti auta spacák. Vedľa mňa ležala kolekcia. Nemohli sme si dovoliť hotel. Bez ceny by sme ráno už neexistovali.

Bola som vďačná za ticho. V hlave mi ešte dunelo. Schúlila som sa a položila si hlavu na studenú kožu kabelky. V nej bola zastrčená fotka. Nechápala som celkom, prečo som to Robinovi zamlčala. Tento príbeh patrí k miestu vo mne, ku ktorému nemal prístup nikto, je to izba v dome mojej duše, dvere sú už dávno zamknuté a kľúč som ukryla na tajné miesto, no nevedela som si spomenúť kam.

Môj starý otec bol slepý fliačik na mape mojej rodiny, neznámy ostrov, ktorý sa nikdy nikto nepokúsil nájsť. Jeho objavenie sa bolo odpoveďou na otázku, ktorá nikdy nezaznela. Existencia starého otca pre mňa nemala žiadny význam, lebo moje vedomie dokázalo prijať nanajvyšš otca alebo skôr otcovu neprítomnosť. Nikdy mi nenapadlo, že tento neznámy by mohol mať matku a otca – zdal sa mi taký neprístupný, áno, neľudský.

Otec jednoducho neexistoval. Bola tu matka a to stačilo. Muselo stačiť. Videla som ho raz v živote, jediný raz. Krátko nato mi matka povedala, že zomrel. Autonehoda. Bola som dieťa, rozumela som len: je preč a to navždy. Nikdy sa mi za ním v dome necnelo, lebo cnieť sa môže len za niečím, čo už raz človek mal. Je to však takto: niečo chýba. A nevedieť čo alebo kto, nedať tomu chýbajúcemu žiadnu podobu, ešte umocňuje túžbu po ňom.

Bez existencie objektu, na ktorý by bolo možné túto túžbu obrátiť, sa to nenaplnené, tá neprítomnosť, stane akýmsi základným stavom života. Človek už nepátra po tom, že to tak je. Bez ohľadu na to, aký bohatý a naplnený by mohol mať život, nikdy nie je spokojný ani s tým, čo má, a ani s tým, kto je. Niečo mu chýba.

Vyrastať bez otca nebolo v mojej generácii nič nezvyčajné. Skôr bolo výnimočné, keď páry ostávali spolu. Rodiny boli nestále konštrukty na určitý čas, vystavané na pocitoch, ktoré pominú, nádejach, ktoré vyblednú, a konvenciách, ktoré sa zlomia. Od kamarátok ma odlišovalo to, že na rozdiel od detí rozvedených rodičov som nemohla cez víkend navštíviť otca, a aj tí, ktorí sa jedného dňa vybrali hľadať svojho sploditeľa, mali niečo, čo mohli nájsť. Ja som sa ani nemusela vydať na cestu.

Tento pocit neúplnosti možno stál na začiatku môjho impulzu robiť módu. Svet, v ktorom som sa ocitla, mi nestačil. Chcela som prázdne miesto vyplniť svojimi predstavami, svoje farby a formy hodiť na plátno, kde bolo možné všetko. Prečo práve móda, to som nevedela. Možno preto, lebo módu som už ako dieťa dokázala uchopiť do rúk pri obliekaní bábik. Bábiky boli fantastické, lebo boli zakázané. Barbie som si tajne kúpila z vreckového a musela som ich ukrývať pod posteľou. Boli to reakcionárske, neemancipované, komerčné sračky. Keby som bola chlapec, zakázala by mi moja radikálno-ľavičarska matka vojenské hračky. A ja by som napochodovala do Afganistanu.

Upadla som do hlbokého, nepokojného spánku. Snívalo sa mi o spiatočnej ceste do Mníchova. Alpy. Serpentiný. Chlad, studený horský vzduch, mokrý asfalt, mach na skalných stenách, vznesená krajina večného ticha, ale ja som išla prírychlo. Vedľa mňa na mieste Robina som odrazu uvidela cudzieho muža. Svojho starého otca. Kričal na mňa niečo nezrozumiteľné, nejaké varovanie, ale bolo už neskoro: vyletela som z pravotočivej zákruty. Predo mnou zhrdzavené zvodidlo. Točila som volantom, auto nereagovalo. Valilo sa ďalej, tvrdý náraz do zvodidla, naokolo rozbité sklo, auto sa prevalilo a my sme sa rútili do hĺbky. Pociť slabosti v žalúdku, keď sa voz prevrátil dopredu, pod nami